

тирсою, де показники ефективності зрошення становили в насадженнях черешні 45,6 кг/м³ та 135,8 м³/т та в насадженнях персика – 9,5 кг/м³ та 427,3 м³/т. Вищу ефективність зрошення в плодоносних насадженнях черешні та персика – 9,3-9,5 кг/м³ обумовило підтримання вологості ґрунту не нижче 70 % НВ у поєднанні із мульчуванням пристовбурних смуг тирсою та картоном.

Висновки. У результаті визначення параметрів і закономірностей змін водно-фізичних та еколого-агрохімічних показників чорнозему південного різного гранулометричного складу в насадженнях персика та черешні під впливом різних технологічних рішень доведено визначальний вплив погодних умов, режимів зрошення, систем утримання та удобрення ґрунту, а також особливостей його гранулометричного складу на процеси надходження та витрат вологи, формування поживного режиму ґрунту та продуктивності насаджень. Це є важливою складовою ефективної культивуації плодкових дерев шляхом застосування певних агрономічних технологій відповідно до запланованого кінцевого результату, зберігаючи природні ресурси і забезпечуючи стабільні агроecosистемні функції.

Література

1. Горбач М. М., Козлова Л.В. Підвищення ефективності мікрозрошення плодкових культур на півдні України. *Садівництво*. 2012. Вип. 66. С. 182-188.
2. Козлова Л. В., Малюк Т. В. Управління режимом зрошення в інтенсивних садах яблуні (*Malus domestica Borkh.*) на півдні України. *Садівництво*. 2018. Вип. 73. С.116 – 122.
3. Gadzalo, Ya., Romashchenko, M., Kovalchuk, V., Matiash, T., & Voitovich O. (2019, September). Using smart technologies in irrigation management. In International Commission on Irrigation and Drainage, 3rd World Irrigation Forum (WIF3) (pp. 1-6). Id: W.1.3.02.
4. Носко Б.С. Антропогенна еволюція чорноземів. Харків: ННЦ ІГА ім. О.Н. Соколовського : 13 типографія, 2006. 239 с.

УДК 634.54.631.535

ОСОБЛИВОСТІ РОЗМНОЖЕННЯ ФУНДУКА

Мулярчук О.І., кандидат с.-г. наук, доцент
oksankarom777@gmail.com

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Фундук (*Corylus maxima* Mill., садова форма ліщини) займає одне з провідних місць серед горіхоплідних культур; у світовому виробництві посідає третє місце після мигдалю та волоського горіха, але в Україні це практично нова плодова культура. Причинами недостатнього розвитку культури фундука є відсутність адаптованих до умов України сортів, унесених до «Державного

реєстру сортів рослин, придатних до поширення в Україні», та садивного матеріалу вітчизняних сортів, придатних для створення інтенсивних насаджень за конкретних ґрунтово-кліматичних умов. Крім того, природний потенціал України дозволяє забезпечити внутрішні потреби у горіхах і вийти на зовнішній ринок із конкурентними пропозиціями для харчової та кондитерської промисловості.

Оскільки фундук є перехреснозапильним, під час розмноження насінням ознаки материнських рослин не зберігаються. Одержання садивного матеріалу, повністю ідентичного вибраним сортам, забезпечується вегетативним розмноженням: відсадками (горизонтальними, вертикальними, повітряними), діленням куща, кореневищними паростками, щепленням і зеленим живцюванням

Одним із важливих агротехнічних заходів, який сприяє високій продуктивності вирощування садивного матеріалу, є мульчування ґрунту. Традиційним матеріалом для цього слугують гній, торф, тирса, солома, рослинні рештки, полімерні плівки (напівпрозорі – темні, і непрозорі – чорні) та агротекстиль. А. Gonkiewicz повідомляє, що у плодорозсадниках Центральної Польщі для підгортання маточних рослин клонових підщеп активно використовують тирсу. Тирсу вносять із розрахунку 1500 м³/га. За даними В. В. Волошиної мульчування ґрунту в розсаднику збільшує біометричні показники саджанців на 21,4 % порівняно з контролем (ґрунт) та на 13,6% – з еталоном. За результатами досліджень Р. А. Хусейнова в умовах Дагестану, основним способом вирощування садивного матеріалу фундука є спеціалізований маточник (схема розміщення маточних кущів 4×4 м) тимчасових горизонтальних відсадків. Підвищити вихід і якість саджанців можна шляхом підгортання відсадків сумішшю вологої тирси з перегноєм, що забезпечує 85,5% укорінення із середнім балом якості кореневої системи – 4,4. Підгортання відсадків ґрунтом із перегноєм забезпечило 82,2% укорінення відсадків, а підгортання лише ґрунтом показало найменший відсоток укорінення (78,9%) із середнім балом якості кореневої системи – 3,4, тоді як за використання ґрунту і перегною середній бал становив 3,9, тирси – 4,5 бала. За один вегетаційний період маточний кущ дає 50-100 шт. стандартних саджанців, які після пересаджування на постійне місце відзначаються високою приживлюваністю (до 80%).

Дослідження О. А. Балабака та А. Ф. Балабак засвідчили, що субстрат істотно впливав на вкорінення відсадків фундука. Найвищий ступінь укорінення спостерігався при використанні для мульчування тирси листяних порід (27,7-84,2%), дещо менші показники виходу вкорінених відсадків було отримано при підгортанні торфом та перепрілою щепюю (17,8-53,1 і 21,4-58,4% відповідно), тоді як у контролі – 10,5-32,6%. Також було встановлено ефективність підгортання вертикальних відсадків для різних сортів фундука тирсою листяних порід із встановленням мідних кілець у нижній частині пагона маточних рослин, що позитивно впливає на показники укорінення саджанців фундука.

За результатами досліджень О. А. Балабака, вплив стимуляторів росту

має велике значення при дорощуванні вкорінених живців, приблизно на 30% збільшуючи вихід стандартних саджанців. В останнє десятиліття у продажу з'явилася нова серія біостимуляторів (фітогормонів), які істотно зміцнюють імунну систему рослин і стимулюють їх коренеутворення. До цієї серії належать «Корневін» і «Чаркор» (аналоги гетероауксину). «Корневін» – це біостимулюючий препарат для рослин, до складу якого входить індолілмасляна кислота (ІМК) у концентрації 5 г/кг. Потрапляючи на рослину, вона злегка подразнює її покривні тканини, чим стимулює появу каллюса («живих» клітин, що утворюються на поверхні ранки) і коріння. А сама ІМК, потрапляючи у ґрунт, у результаті природного синтезу перетворюється у фітогормон гетероауксин, який, власне, і стимулює коренеутворення. Тому «Корневін» діє повільніше, ніж гетероауксин у чистому вигляді, проте дія його триваліша. «Чаркор» – збалансований комплекс ростових речовин із кореневої системи женьшеню або обліпихи, аналог гетероауксину. Стимулює процеси коренеутворення, розвиток розгалуженої кореневої системи, сприяє кращій приживлюваності пагонів і саджанців. Рекомендується для прискорення укорінення плодкових, декоративних, лісових дерев, чагарників і квітів. Агротехнологічні заходи оптимізації умов вирощування садивного матеріалу фундука досі вивчено недостатньо. А отже, необхідні експериментальні дослідження для швидкого впровадження цієї культури у садівництво України. На основі аналізу літературних джерел можна зробити висновок про важливість забезпечення садивним матеріалом фундука і виділити із широковживаних менш трудомісткі способи його вегетативного розмноження, які на сьогодні вимагають удосконалення.

Література

1. Балабак А. Ф. Кореневласне розмноження малопоширених плодкових і ягідних культур / А. Ф. Балабак. – Умань: УВП "Графіка", 2003. – 109с.
2. Балабак О. А. Перспективи вирощування форм, сортів і гібридів фундука в Україні / О.А. Балабак // Актуальні питання сучасної аграрної науки: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (19-20 листопада 2014р.). – К.: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2014. – С. 117–119.

УДК 631.5

ПРОБЛЕМИ ГАЛУЗІ РИСІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Ночвіна¹ О.В., старший науковий співробітник, **Вільчинська² Л.А.**, к.с.-г.н., доцент, **Матус¹ В. М.**, завідувач сектору
elena.mikoljuk@gmail.com

¹ Український інститут експертизи сортів рослин, м. Київ

² Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»,
м. Кам'янець- Подільський